

Wat is dat: een taal verwerven?

Een taal verwerven betekent dat een mens de vaardigheid opbouwt om *taalvormen* (klanken, schrifttekens) te verbinden aan *sociale betekenis*. Met sociale betekenis bedoelen we de betekenis die taalvormen tussen mensen in bepaalde situaties krijgen. Taalverwervers leren dus om de taalvormen die ze aangeboden krijgen betekenis te geven (dat heet dan „taal begrijpen“) en om zelf met taalvormen sociale betekenissen uit te drukken („taal produceren“). Wie bijvoorbeeld de taalvormen "dat is hier heet, zeg" hoort, zou daaruit de sociale betekenis kunnen afleiden dat zijn gesprekspartner graag heeft dat er een raam wordt opengezet (situatie 1), of dat hij dorst heeft (situatie 2), of dat hij boos is op de gebrekkige airco op treinen (situatie 3) of dat hij het niet lang meer in de saunacabine zal uithouden (situatie 85). Wie de schrifttekens "Gasexplosie eist negen doden" in het vet gedrukt ziet op de eerste bladzijde van een krant, weet dat een journalist zal vertellen welke gasramp er gisteren gebeurd is, en ook dat het nieuws over de gasexplosie door de redactie als het belangrijkste van de vorige dag wordt beschouwd.

Een taal verwerven is een complexe opdracht, omdat mensen door de eeuwen heen steeds verfijndere manieren hebben gevonden om met taalvormen sociale betekenissen uit te drukken. Taalvormen kunnen op allerlei manieren worden gekneed en gecombineerd: met een andere intonatie, een andere woordkeuze, een sterker volume, een andere volgorde van woorden, een vetter lettertype of een ander accent kunnen mensen een heel andere betekenis uitdrukken of suggereren. Ook kunnen dezelfde taalvormen in een andere situatie een heel andere boodschap overbrengen. Een taal verwerven betekent dus niet alleen dat je steeds *meer* taalvormen aan betekenis kunt koppelen, maar ook dat je steeds beter wordt om met reeds verworven taalvormen allerlei betekenisnuances te herkennen of te creëren. Het betekent ook dat je steeds beter wordt om dat in steeds meer verschillende situaties te doen, en je daarbij aan te passen aan de verwachtingen, de intenties en het talige gedrag van je gesprekspartners.

Bij het verwerven van een taal komen zowel kennis, vaardigheden en attitudes om de hoek kijken. Die kennis, vaardigheden en attitudes hebben betrekking op verschillende deelaspecten van het verwerven van een taal, zoals *fonetische/fonologische aspecten* (de klanken van een taal en hun betekenis), *semantische aspecten* (betekenissen van woorden en uitdrukkingen), *morfologische en grammaticale aspecten* (de manier waarop woorden en woorddelen gecombineerd worden), *sociale/pragmatische aspecten* (de manieren waarop we taal gebruiken om in bepaalde contexten en in samenspel met andere taalgebruikers allerlei doelen te bereiken). In ons brein werken verschillende zones samen om taal te verwerken en verwerven: sommige zones zijn bijzonder gevoelig voor het oppikken van geluiden (en verschillen tussen geluiden), andere zones helpen ons om opgepikte

vormen met begrippen en ervaringen te verbinden, nog andere zones helpen ons om taal te produceren....

Bij het begrijpen en produceren van talige boodschappen komen al die deelaspecten geïntegreerd samen: in het brein van de taalverwerver moeten dus bliksemsnelle verbindingen gelegd worden tussen de zenuwcellen die de verschillende aspecten beheren. Taal gebruiken heeft dus iets weg van autorijden: je doet heel veel dingen tegelijkertijd en in combinatie met mekaar, en je bent je er vaak niet van bewust dat je dat allemaal tegelijk doet. Al die dingen afzonderlijk leren helpt je maar een klein beetje op weg: immers, pas wanneer je de delen in een *samenspel* kunt bijeenbrengen, functioneert je. Taal verwerven is dus veel meer dan woorden opstapelen in je geheugen: als je die woorden niet kunt gebruiken of begrijpen in communicatieve situaties, ben je er weinig mee.

Bij het verwerven van een taal is niet alleen ons brein aan het werk. Ons hele „mens-zijn“ wordt betrokken in het proces van taalverwerving: onze gedachten, onze emoties, ons lichaam... Door een taal te verwerven, schaaft de taalleerder aan zijn hele identiteit: een taal geeft immers vorm aan de manier waarop we over de wereld denken, een band opbouwen met onszelf, banden smeden met andere mensen en samen met hen allerlei dingen tot stand brengen. Wie een nieuwe taal verwerft, kan zich toegang verschaffen tot allerlei nieuwe werelden, nieuwe ervaringen opdoen en nieuwe relaties aangaan. Maar als de nieuwe taal, de nieuwe manier van denken of de relaties met de nieuwe gesprekspartners botsen met de taalidentiteit die de taalleerder al heeft verworven, kan het verwerven van een nieuwe taal ook voor moeilijkheden, verwarring of weerstand zorgen. Voor een succesvol taalverwervingsproces is dus niet alleen een goed werkend brein nodig: taalverwerving loopt het vlotst als de taalleerder zich op alle vlakken (emotioneel, sociaal, cognitief...) goed voelt bij het leerproces, en waar nodig, ondersteund wordt.